

ז. מעולם התורה, הרבנות, והישיבות

מאת יצחק גולדשג

א. מפעולות הרבנות הראשית לישראל

הרבנות הראשית לישראל – רבנות פועלת ויוצרת

מי שחשב ש"רבנות ראשית" פירושה רק טיפול ופיקוח באשר להגשת שירותים לציבור הדתי בלבד, פשוט טעה. כיום, עוסקת הרבנות הראשית לישראל במיגוון שטחים עבור כל יהודי החי במדינת ישראל, כולל ייעוץ בנושא חינוך יהודי בארץ ובתפוצות ואספקת בשר כשר לכל דורש. בניצוחם של שני הרבנים הראשיים לישראל הרב אברהם שפירא שליט"א והראשון-לציון הרב מרדכי אליהו שליט"א נמצאת תנופת העשייה בעיצומה תוך התמודדות יומיומית עם בעיות הלכתיות אקטואליות ושיתוף פעולה עם גורמים רפואיים וממלכתיים. מילת המפתח בכל השטחים: אהבת ישראל וניסיון לפתור בעיות בדרכי נועם.

פעולותיה של הרבנות הראשית מקיפות קשת רחבה של תחומי עשייה בארץ ובתפוצות, כשהמאחד את כל הנושאים הוא הרצון לתרום לחיים היהודיים ולהפצת מסורת ישראל. כסמכות דתית עליונה במדינת ישראל מהווה הרבנות את "חוד החנית" בהתמודדות ובנסיגות לפתור בעיות הלכתיות בחיי היומיום. הפתרונות ההלכתיים שנמצאו לבעיות סכוכות בתחום הרפואה הם דוגמא אופיינית לתהליך זה. הצורך הדחוף בלבכות להשתלה הביא את הרבנות הראשית לקביעת פסק הלכה נועז וחדשני המתיר השתלות בתנאים מסויימים. לאחר דיונים ארוכים של מועצת הרבנות הראשית לישראל נוסח בסופו של דבר פסק ההלכה המתיר השתלות, כאשר כל שלבי הדיונים נערכים תוך שיתוף פעולה הדוק בין הרבנים ובין אנשי רפואה. התוצאה של שיתוף הפעולה בין המרכז הרפואי "הרסה" ובין מועצת הרבנות הראשית היא שניתוחי ההשתלה הנערכים בהצלחה במרכז הרפואי נעשים בחיאום מלא בין הגופים ותוך מילוי דרישות ההלכה. פסקי הלכה דומים הוצאו גם לגבי השתלות עור אותן התירה הרבנות הראשית, השתלות עור וקרניות, בהן היתה סמכותה של הרבנות הראשית חייבת לקבל החלטות חדשניות בתחום הפסיקה.

(עפ"י "ידיעות אחרונות" מוסף "יום ירושלים" תשמ"ח).

הרב הראשי לישראל הרב אברהם שפירא:

המשימה – רבנות מאוחדת ועצמאית

"הרבנות הראשית מיסודו של הרב קוק זצ"ל, אמר הרב הראשי אברהם שפירא, היא המשכו של מוסד המרא דאתרא, רב הקהילה. הרבנים הם שאיפשרו לקהילות להתקיים בגולה. הם קיימו את העצמאות היהודית הרוחנית ומנעו את הטמיעה. "החידוש ברעיון הרבנות הראשית" – מבהיר הרב שפירא – "היה הקמת מסגרת מרכזית, שתוכל לרכז את הבעיות שכל הרבנים עומדים בפניהן ושלא כל רב יאלץ למצוא תשובות לבד ובעצמו וגם לסייע לו וכן שתהיה כתובת ראשית לפתרון הבעיות המתעוררות כל יום".

"תפקידה של הרבנות הראשית לעמוד על משמר התורה, להקפיד על כך שהפרצוף הציבורי יתאים למסורת. הרבנות לא ויתרה על דבר ולא נסוגה ממאמה. אין עוד מקום בעולם של תחיה רוחנית כמו בארצנו, למרות הצל הכבד של החילוניות".

מעלת הרבנות בארץ ורמתה גדולות מאד. רבנים נבחרים בישראל רק על ידי אנשים בעלי הכרה דתית, דבר שכמותו אין בעולם. אפילו במזרח אירופה היו רוב הפרנסים לא דתיים, ומדובר, כידוע, ברבנות מאוחדת ועצמאית של קהילה אחת. "על חיי הדת להיות מאורגנים במסגרת של קהילה אחת, שכן הקהילות הנפרדות הן תופעה מזיקה. רק בהונגריה – מסיבות מיוחדות לה – היה פירוד בקהילות, בשאר ארצות הגולה התנגדו להפרדה".

הרב הראשי אברהם שפירא מודאג מאד מנסינות ההשפעה של הרפורמים. הם גורמים לבקע באומה היהודית. אין עליהם עול של תורה ולא של יראת שמיים. הם מסכנים את עצם קיום האומה. אמנם פה בארץ סכנתם לא רבה כל-כך, אבל בארצות הברית הם גרמו לטרגדיות נוראות בחיי המשפחה. הם מרבים ממזרים ונשואי תערובת. ברגע שרבנים רפורמיים ייכנסו גם בארץ לתפקידי רבנות יתרחש פילוג בעם.

הרב הראשי לישראל, הראשון לציון הרב מרדכי אליהו:

"לשמור מכל משמר על אחדות עם ישראל"

הרב הראשי לישראל, הראשון לציון הרב מרדכי אליהו, מכיר היטב את הציבור בארץ. הוא מרבה לסייר בערים ובישובים הקטנים, "מרבץ תורה", משוחח עם המבוגרים והצעירים ומאזין לרחשי ליבם. על כן הוא שמח לקבוע כי "רוב הציבור בארץ קשור בקשר עמוק עם מסורת ישראל ומגלה אהדה רבה לתורת ישראל. גם אנשים חיים ומתגוררים באיזור שלא שומרים בו תורה ומצות, גם הם אהבים תורה ומצוות".

על הרבנות הראשית לישראל, אומר הראשון לציון, שהיא נאבקת למנוע פירוד בעם ושומרת על כך שכל חלקי העם יוכלו להתחתן זה בזה. החלטת הרבנות הראשית הצילה את יהודי אתיופיה מניתוק, בהחלטתה שהם יהודים. "על אף כל הבעיות שהתעוררו עקב עלייתם של יהודי אתיופיה כואב ליבי — אומר הרב אליהו — על כך שעוד נותרו באתיופיה יהודים שלא יכולים לבוא אלינו".

"אילו לא היתה רבנות ראשית — קובע הראשון לציון — היתה הארץ נחלקת לכיתות, לחצרות ולעדות, בלי גורם מאחד. העם היה נקרע לקרעים, וברוך השם, רוב רבני הארץ מקבלים את מרותה של הרבנות הראשית ונשמעים לה".

ההחלטה בדבר יהדותו של אדם — קובע הרב הראשי — נתונה להלכה ולא לחוק. זאת סמכות הרבנות ולא סמכותה של הכנסת, שכן הגדרת יהודי היא הגדרה שברת, על פי התורה וההלכה. "לכן אם הכנסת רוצה להשתמש בשם הקדוש: יהודי — עליה להקפיד שהשם יהיה כהלכתו. לכן אני תומך בחיקון חוק מיהו יהודי". וכן אני חוזר ומבקש — אומר הראשון לציון — שבכל בית ספר בארץ יאפשרו לרבנים לבוא וללמד יהדות והלכה, שאם לא כן עלולים לגדול כאן שני עמים. הדבר תלוי במשרד החינוך והתרבות. הרב הראשי משוכנע שבארץ יש עם אחד: "עובדה, בישובים החילוניים לא נטשו התושבים את היהדות ולא בחרו לעצמם דת אחרת. הם אפילו לא נמנים על הרפורמים. הם מבינים שרת ישראל פירושה אורתודוקסיה ובכל עניין הלכתי יש לבקש דעת תורה". (עפי" מוסף "מעריב" לרגל הכנס העולמי של רבני ומנהיגי קהילות, ירושלים תשמ"ח).

הרבנות הראשית שולחת ברכת "חזק ואמץ" לחיילי צה"ל ומפקדיו

מועצת הרבנות הראשית לישראל בישיבתה מיום כ' בשבט תשמ"ח החליטה לנוכח המצב, לפנות לחיילי צה"ל ומפקדיו "בברכת חזק ואמץ", בעמידתם האיתנה בשמירת הסדר והביטחון בכל חלקי ארצנו הקדושה, מבלי לעזובה בידי זולתנו המתנכלים לנו. אל ירך לבבכם, אל תפחדו ואל תרפו וה' אלקי אבותינו יהא בעזרכם, כאמור בדברי הנביא "כל כלי יוצר עלייך לא יצלח וכל לשון תקום איתך למשפט תרשיע".

ולאחינו בני ישראל אשר קצרה רוחם מחבלי משיח אשר במהלך ראשית צמיחת גאולתנו אנו פונים: אנא, אחים יקרים, נתאזר כולנו כאמונת אומן ביה' אלקי ישראל, אשר הראה לנו נפלאותיו בעמידתנו עד היום, כי לא יסיר ממנו חסדו. חלילה לכם מלהרפות העומדים במערכה. כולנו יחד נתפלל לאלקי מרום, נבדוק מעשינו ונשוב בחשובה שלמה, ככתוב בתורתנו הקדושה "ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו, ושב ה' את שבותך וריחמך". והשלום והשלוה יחזרו לארצנו.

ולאנשי הדת שבאזורנו, אנו פונים: אנא, פעלו על צאן מרעיכם להרגיע רוחם, לבל יתנו למתפרעים להמשיך במעשי אלימות והרג ולהפריע לחיי שלום ושכונות

ששררו בנינו, כי זה בניגוד לצו האלקי אשר כל בני אנוש מצווים לשומרו. וה' הטוב ישפות שלום עלינו ועל כל העולם כולו, שלום אמת, שלום עולמים, כאמור בדברי נביאי קודשנו.

קריאת הרבנות הראשית להשתתף במעמד "הקהל"

הרבנות הראשית לישראל פנתה בקריאה לכל רבני דייני ישראל ולציבור הרחב להשתתף בזכר למעמד "הקהל" שהתקיים ביום שני, אור ל' תשרי תשמ"ח בערב, ברחבת הכותל המערבי, כפי שהנהיגו רבני ישראל על פי הגאון אדר"ת זצ"ל.

"במעמד זה — נאמר להלן בקריאת הרבנות הראשית — יקראו בתורה כמבואר במסכת סוטה וכנפסק ברמב"ם: "אפילו חכמים גדולים שיודעים כל התורה כולה חייבים לשמוע בכוונה גדולה ויתירה, ומי שאינו יכול לשמוע מכוון ליבו לקריאה זו, שלא קבעה הכתוב אלא לחזק דת האמת, ויראה עצמו כאילו עתה נצטווה בה ומפי הגבורה שומעה" (רמב"ם, הלכות חגיגה פ"ג ה"ו).

יהי רצון שכזכות זה נזכה לבנין בית הבחירה ולמעמד "הקהל" בהר הבית כימי עולם וכשנים קדמוניות".

מועצת הרבנות הראשית מחליטה: עניני ההלכה בישראל מסורים לרבנות הראשית ולא לבית המשפט העליון

מועצת הרבנות הראשית לישראל התירה לרבנים להגיש את מועמדותם לרבנות הראשית בת"א על אף שבגוף הבחור משתתפות נשים.

בהמשך להחלטה זו שבה הרבנות הראשית וקובעת כי המאמצים לשלב נשים במועצות הדתיות ובגוף הבחור רבנים הן פעילות של גורמים המתנגדים להלכה.

בהקשר לכך חזרת הרבנות הראשית וקובעת כי ענייני ההלכה במדינת ישראל מסורים לה ולא לבית המשפט העליון.

להלן החלטת הרבנות הראשית במלואה:

* הרבנות הראשית קובעת כי המאמצים לשלב נשים במועצות הדתיות ובגוף הבחור רבנים הן פעילות של גורמים המתנגדים להלכה ומבקשים לקעקע את צביונו של מושג הרבנות, לחולל רפורמה בסדרי הדת הנהוגים בארץ ולפגוע בהלכה ובמנהג. לצערינו נגררים גם אחרים אחריהם בכלי דעת.

* הרבנות הראשית חוזרת ומבהירה כי לה מסורים ענייני ההלכה בארץ ולא לבית המשפט שאין שם שום שופט שכוחו לפסוק הלכה, כפי שהם עצמם מודים בפסקיהם. לכן בהחלטות הבג"ץ בעניינים שבהלכה יש במתכוון או שלא במתכוון פגיעה ברבנות הראשית ובהלכה.

* בתשובה לרבנים שפנו לרבנות הראשית בשאלה האם להגיש מועמדותם להיות רב ראשי אשכנזי בת"א, אף שהגוף הבחור יהיה שלא כנהוג, ועקב כך קיים חשש שיכנסו לרבנות ת"א אינשי דלא מעלי, לאחר שהרבנים הראשיים כחנו

את השאלה מהיבטיה השונים, הם קובעים כי כדי למנוע פגיעה ברבנות הראשית בת"א ולקיים בה גם להבא את המסורת של שני רבנים ראשיים לאשכנזים ולספרדים בת"א, וכן על מנת לסכל את כוונתם של הרוצים לפגוע ברבנות ובסדריה. על הרבנים הנ"ל להגיש במקרה זה את מועמדותם גם אם הרכב הגוף הבוחר אינו כמקובל בישראל וגם בהתחשב שהששתפות בגוף בוחר היא פעולה חד פעמית ופורמלית בלבד ועת לעשות לה'.

* הרבנות הראשית קוראת לכל המנסים לפגוע בה לחדול ממעשיהם אלה ולשלומי אמוני ישראל קוראת היא לחזק את ידי הרבנות הראשית.

* הרבנות הראשית חוזרת וקובעת שבכל הנוגע לפעילות דתית כגון בית-כנסת, רבנות ומועצה דתית, אין לשנות ממה שקבעו תז"ל דרכי הצניעות שגברים ונשים לא ישבו יחד כפי שנהגו בשלושה דברים אלו עד היום. על ידי תערוכת במקומות הנ"ל יימנעו תלמידי חכמים שמקומם שם להשתתף בגופים אלו. אין כאן כלל בעיה של שוויון זכויות כפי שטועים ומטעים את הציבור.

הרבנים הראשיים הביעו בפגישה עם שר הבטחון מורת רוח מהאיסור לאזכר ב"ה במכתבי קצינים

שר הבטחון, יצחק רבין, נפגש עם הרבנים הראשיים לישראל הגר"א שפירא והגר"מ אליהו לשיחה בנושאים דתיים הקשורים לצה"ל. הפגישה נערכה כלשכת הרבנים הראשיים ב"היכל שלמה" בירושלים.

במהלך השיחה עלה גם נושא איזכור בע"ה בפרסומים רשמיים של צה"ל. הרבנים הראשיים הביעו את מורת רוחם מן ההוראה השוללת את הזכות לכתוב ב"ה בפרסומים של קצינים דתיים לחייליהם. שר הביטחון הבהיר כי ההוראה מתייחסת אך ורק לפרסומים רשמיים של צה"ל ולא למכתבים בלתי רשמיים שבהם רשאים הם לכתוב עפ"י השקפתם ואמונתם.

דעתם של הרבנים הראשיים לא היתה נוחה מההסבר של שר הביטחון, והם עמדו על זכותם של קצינים דתיים המפקדים על יחידות קרביות לכתוב לחייליהם בהתאם לאמונתם ולא לכפות עליהם הוראות העומדות בסתירה להשקפתם הדתית. בשיחה עלו גם נושאים הקשורים לתפקודה של הרבנית הצבאית. בקשר לכך שיבח שר ביטחון את הרב הראשי לצה"ל, אלוף הרב גד נבון, והביע הערכה לדרך שבה הוא ממלא את תפקידו.

הרבנות הראשית קוראת לרופאים להפסיק לאלתר את העיצומים

מועצת הרבנות הראשית לישראל יצאה בקריאה לרופאים להפסיק לאלתר את העיצומים הגובלים בפיקוח נפש ממש.

משלחת של "הקיבוץ הדתי" במגישה עם הרבנים הראשיים: הרבנות הראשית — הסמכות ההלכתית העליונה במדינה

משלחת מטעם הקיבוץ הדתי, אשר כללה את החברים: טובה אילן, יוסף אחיטוב, חנן פורת ואברהם שטרן, נפגשה ב"היכל שלמה" בירושלים עם הרבנים הראשיים לישראל הגר"א שפירא והגר"מ אליהו.

בפגישה העלו נציגי הקיבוץ הדתי בפני הרבנים הראשיים מספר נושאים אשר עמדו לאחורונה על סדר היום הציבורי והתנועתי. הם מסרו לרבנים על החלטות מועצת הקיבוץ הדתי אשר עסקו ב"מקומנו בחברה הישראלית" ונגעו בנושאים: דת ומדינה, חקיקה דתית, מעמד האישה, גיוס בני ישיבות, ההכשרים במדינה וגיוור.

אנשי הקיבוץ הדתי הבהירו את השקפתם בנושא יחסי הגומלין והזיקה שבין הרבנות הראשית כסמכות העליונה במדינה ובין התנועה הדתית הלאומית כמפלגה דתית דמוקרטית וולנטרית. זאת בעיקר על רקע החלטת המושב האידיאולוגי האחרון של המפד"ל בנושא מעמד האשה ושילוב נשים במועצות הדתיות.

הרבנים הראשיים התחסו בדבריהם לנושאים השונים שהועלו בפגישה והסבירו במפורט את עמדתם בנושא מעמד אשה. הם הביעו את שמחתם על הפגישה ואת נכונותם להמשיך ולהיפגש בעתיד עם הקיבוץ הדתי לדיונים ספציפיים בנושאים מסורתיים.

ב. רבנות ורבנים בישראל

הרב הראשי לצה"ל, אלוף הרב גד נבון:

גדולתו של צה"ל בידיעתו לשלב בין החיל, הכוח והרוח היהודית

"סגולתו של עם ישראל בייחודו, כלשון הכתוב: 'והייתם לי סגולה מכל העמים'. גדולתו של צבא הגנה לישראל כגודל רוחו המצטיין כשילוב המופלא בין החיל, הכוח ורוח ה' צבאות" — אמר הרב הראשי לצה"ל אלוף הרב גד נבון בסעודת מצווה לכבוד יום העצמאות שנערכה ע"י הרבנות הצבאית הראשית במטה הכללי של צה"ל.

קדמה לסעודה תפילה חגיגית שכללה בין היתר אמירת "הלל" בברכה וברכת "שהחינו" לכבוד יום העצמאות. בסעודת המצווה שנערכה ליד שולחנות ערוכים, באווירה של התרוממות הרוח, השתתפו רבנים צבאיים, קציני וסמלי דת, אנשי צבא בכירים ובני משפחות של הסגל הדתי בצה"ל.

הרב הראשי לצה"ל אלוף הרב גד נבון הקדיש את דבריו לשנת הארבעים למדינת ישראל בהביאו את דברי חז"ל: "בן ארבעים לבינה". במועד זה — הדגיש — אנו מבינים טוב יותר את מסכת האירועים ואת גודל הנסים שנרשמו בספר מלחמות ה' בהן עמד עם ישראל כעוז ובגבורה למען הבטחת קוממיותו בארץ ישראל.

עם ישראל – הוסיף הרב הראשי – נבדל מכל העמים. כשם שארץ ישראל היא ארץ הקודש כן גדולתו של עם ישראל בקדושתו, כפי שאנו קוראים בפרשת השבוע "קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוהיכם". דבר זה מחייב אותנו וחייב להשפיע על אורח חיינו בכל יום תמיד – אמר הרב.

חבר הרבנים בישראל

נבחרו המוסדות של חבר הרבנים בישראל

מועצת חבר הרבנים שליד התנועה בישראל התכנסה באולם "הדר" בגבעתיים לשיבתה הראשונה לאחר הכינוס הכללי שהתקיים בירושלים, ובחרה את המוסדות העליונים של ה"חבר".

המוסדות שנבחרו הם: נשיאות החבר שבה יכהנו אותם חברי מועצת הרבנות הראשית לישראל שיתנו הסכמתם לכך, ראש ישיבות בני-עקיבא הרב מ.צ. נריה ועם אפשרות להרחיב הנשיאות ע"י אישים תורניים נוספים.

ליור החבר נבחר הרב יוסף גליקסברג, רבה הראשי של גבעתיים וחבר מועצת הרבנות הראשית. כמ"מ ליור וכסגנים נבחרו: הרב בנימין אביעד מ"מ ראשון, הרב יעקב אריאל והרב יחזקאל דאום נבחרו כסגנים ליור.

חמישה רבנים אלו בצירוף 11 הרבנים דלהלן מהווים את המזכירות המצומצמת של החבר: הרב בר שלום, הרב בן חמו, הרב ולדמן, הרב הלוי, הרב גולן, הרב זמיר, הרב מצגר, הרב מימון, הרב דוד שפירא, הרב שוייצה והרב פנחס שיר.

כן נבחרה מזכירות מורחבת של 24 רבנים. הרב שאר ישוב כהן, הרב הראשי לחיפה וראב"ד, נבחר כיו"ר המועצה. הרב חיים הלוי, רבה של הרצליה, והרב חנניה כהן, רבה של קרית-ביאליק, נבחרו כמ"מ של יור המועצה.

בכנס ארצי של "חבר הרבנים" בתנועה:

קריאה לרבני ישראל לקרב לבבות בדרכי נועם

בקריאה לרבני ישראל לפעול בדרכי נועם לקירוב כל חלקי העם לתורת ישראל, יצא הרב יוסף גליקסברג, רבה של גבעתיים ויור חבר הרבנים בישראל שליד התנועה הדתית לאומית, לפתיחת ימי העיון שנערכו במלון רמדה-רנסנס בירושלים.

כ-150 רבנים מכל רחבי הארץ השתתפו בשלושת ימי העיון שנערכו מטעם חבר הרבנים. בין המשתתפים רבני ערים, דיינים, ראשי ישיבות ורבנים מן ההתיישבות הותיקה והחדשה. הנושא המרכזי שעמד לדיון במהלך ימי העיון היה: יחסי דתיים-חילוניים והערבות ההדדית לשמירת התורה והמצוות במדינת ישראל.

מושב הפתיחה התקיים במעמד הרבנים הראשיים לישראל הגר"א שפירא והגר"מ אליהו, שר הדתות זבולון המר, ראש ישיבת בני עקיבא הרב משה צבי נריה וחברי מועצת הרבנות הראשית לישראל.

הרב הראשי לישראל הגר"א שפירא הכיע צער על כך שגורמים מסוימים בציבור מנצלים את רשויות המדינה על מנת לפגוע בערכים המקודשים ליהדות, וקרא לרבני ישראל להתחזק על מנת לעמוד בפרץ כנגד מגמה מסוכנת זו. הראשון לציון הרב הראשי לישראל הגר"מ אליהו נשא הרצאה הלכתית שעוררה ענין רב בקרב המשתתפים. שר הדתות זבולון המר אמר כי בארץ מתרוצצות שתי מגמות פסולות, האחת היא המגמה שמטרתה לנתק את המדינה מהיהדות והמגמה השנייה שואפת לנתק את היהדות מהמדינה. כנגד שתי מגמות אלו יש להאבק על מנת להבטיח קשר וזיקה הדדית בין המדינה והיהדות. השר קרא לרבנים המאוגדים בחבר הרבנים ללכת בדרכו של הראי"ה קוק זצ"ל ולפרוץ נתיבות אל לב כל חלקי העם.

הרב ישראל מאיר לאו נבחר לרבה הראשי של תל-אביב

הרב ישראל מאיר לאו, רבה הראשי של נתניה, נבחר לכהונת הרב הראשי האשכנזי לתל-אביב-יפו. הרב לאו נבחר ברוב של 21 קולות מול 5 קולות בלבד שקיבל הרב מנחם חכם, רבה של אור עקיבא. יו"ר ועדת הבחירות ד"ר ח.מ. בסוק הכריז: "אני גאה לבשר שלעיר תל-אביב יש רב ראשי אשכנזי". נציגי מועצת העירייה יצאו מיד לביתו של הרב בנתניה כדי לברכו.

על הנקודות המהותיות עליהן יבקש לשים את הדגש כבר בתחילת דרכו, אמר הרב לאו: "אני מתכוון לשים את הדגש קודם כל על היחסים שבין אדם לחברו. לפני ששומרים על כבוד אלוקים, שומרים על צלם אלוקים. הנתיב שמוביל להשפעה רבנית עובר בין אדם לחברו, ואני מאמין שכדרך זו אמצא מסילות לליכות תושבי תל-אביב".

שר הדתות, זבולון המר, בירך את הרב לאו מיד עם בחירתו, איחל לו הצלחה בחפקידו החשוב והביע בטחונו שהרב לאו יפתח ויקדם את החיים הרוחניים והתורניים בגדולה שבערי ישראל.

עשרות בני תורה הוסמכו כרבנים צבאיים

עשרות בני תורה הוסמכו כרבנים צבאיים עם סיום קורס חילי משולב שנערך מטעם הרבנות הצבאית הראשית, וכלל בין היתר גם הסמכה לקצונה בצבא הגנה לישראל. בצד לימודים בתחום ההלכה בכל הקשור בדיני הצבא בעתות שלום ובתקופת מלחמה, עברו חניכי הקורס אמונים צבאיים בסיסיים ושמעו הרצאות בנושאי שלישות, שיפוט צבאי, פקודות מטכ"ל וכו'.

הרב הראשי לצה"ל אלוף הרב גד נבון, שהשמיע דברים בטקס הסיום, הצביע על ייחודו של צה"ל המשלב בין הרוח והכוח, תוך שימת דגש על הקניינים הרוחניים המיחדים את עם ישראל. הרבנים הצבאיים בדומה לכהן משוח מלחמה ממלאים תפקיד מרכזי בטיפוח בית ישראל ומורשת היהדות בתוך צה"ל — אמר האלוף

הרב גד נבון. "מחובתם להיות גם נושאי דגל של אהבת ישראל, כפי שמלמד אותנו רבי עקיבא באמירתו המפורסמת: "ואהבת לרעך כמוך" זה כלל גדול בתורה". בסיום דבריו קרא הרב הראשי לבוגרי הקורס, שכולם ללא יוצא מן הכלל משוכצים ביחידות שדה, בסדיר ובמילואים, לשמש דוגמה ומופת באורחותיהם ובמעשיהם, כי זו הדרך היחידה המבטיחה הצלחה בתפקיד החשוב והאחראי המוטל על הרבנים הצבאיים.

חניכי הקורס הם בוגרי ותלמידי ישיבות גבוהות – כולם מוסמכים לרבנות, בחלקם גם נושאי תעודות הסמכה לרבנות, אחרי שעברו בחינות הסמכה על-ידי הרבנות הראשית לישראל. בין בוגרי הקורס בלטה הפעם קבוצה של תלמידי ישיבת מרכז הרב בירושלים וישיבות ההסדר. אחד מבוגרי הקורס הוא הרב אהרון שמש – ראש ישיבת הקבוץ הדתי.

שבעה דיינים חדשים הצהירו אמונים

בטקס שנערך במשכן הנשיא הצהירו אמונים שמונה דיינים חדשים האמורים לכהן בבתי הדין הרבניים.

שבעה מן הדיינים נתמנו כדיינים בבתי הדין הרבניים האיזוריים ואחד, הרב יוסף כהן, מי שכיהן עד כה כאב"ד בירושלים, התמנה כדיין בבית הדין הרבני הגדול. דיין נוסף שנבחר לביה"ד הרבני הגדול הרב יצחק חזן, נעדר מטקס ההשבעה מפאת מחלה.

שבעת הדיינים שהצהירו אמונים הם: הרב יהודה גליק, בוגר ראשון של ישיבות ההסדר שנבחר לתפקיד דיין (נתמנה לדיין בצפת), הרב בנימין בארי, ר"מ בישיבת כרם ביבנה והרב עמנואל זרביב, שנתמנו כדיינים בבאר-שבע, הרב אליהו אברג'יל, המיועד לכהן בבית הדין הרבני באשקלון, הרב שלום ביבי, בוגר ישיבת "מרכז הרב" ומי שהיה ראש הכולל במערת המכפלה, שנתמנה כדיין בית הדין הרבני בטבריה, הרב חיים הרצברג והרב משה קולר, האמורים לכהן בבית הדין הרבני בחיפה.

נשיא המדינה חיים הרצוג קרא לציבור לכבד לא רק את החוק והמשפט אלא גם את המוסדות המייצגים את המדינה ובכלל זה את מערכת השיפוט הרבני. דברי ברכה לדיינים החדשים השמיעו הרבנים הראשיים לישראל הגר"א שפירא והראשון לציין הגר"מ אליהו ושר הדתות זבולון המר.

הרב יהודה גליק – בוגר ישיבת ההסדר הראשון שהתמנה כדיין

הרב הראשי הראשון לציין הרב מרדכי אליהו, ראש ישיבת כרם ביבנה הרב חיים יעקב גולדוויכט ומנכ"ל המשרד לענייני דתות זבולון אורלב, היו אורחי הכבוד בסעודת מצווה שנערכה בירושלים לרגל מינויו והכתרתו כדיין של הרב יהודה גליק.

הרב גליק, בוגר ישיבת ההסדר כרם ביבנה, אברך במכון להכשרת דיינים בפסגות שבהרי יהודה, הינו בן ישיבת ההסדר הראשון שנתמנה לתפקיד דין בישראל. סעודת הכבוד נערכה ע"י מכון פסגות שבו הוכשר הרב גליק לדיינות עד מינויו ע"י ועדת המינויים שליד השר לעניני דתות. מכון פסגות הוקם לפני שבע שנים ע"י אברכים בוגרי ישיבת ההסדר כרם ביבנה. בראשו עומד, מאז הקמתו, הרב ישראל קליין. המכון הינו הראשון בעל צביון לאומי תורני מובהק שיעודו הכשרת דיינים ומנהיגות דתית לאומית.

הרב דב ליאור הוכתר לרבה של קרית ארבע

בטקס חגיגי, ובתהלוכות ממערת המכפלה עד לקריית ארבע, הוכתר הרב דב ליאור לרבה של קריית ארבע. בכך הוחזר כתר הרבנות לחברון 58 שנה מאז נחרבה קהלת חברון בידי פורעים ערביים במאורעות תרפ"ט. הטקס התחיל במערת המכפלה, שם נערכה תפילת מנחה בהשתתפות הרב שלמה גורן. משם יצאה תהלוכה בשירה ורקודים ברחובות חברון עד קרית ארבע, שבה חיכו תושבי הקריה למשתתפי התהלוכה. הנחה את טקס הרב צפניה דרורי. בירכו שני הרבנים הראשיים לישראל הגר"א שפירא והגר"מ אליהו. בשם חבר הרבנים של המפד"ל בירך הרב יוסף גליקסברג. את ברכת שר הדתות הביא המנכ"ל זבולון אורלב. כן השמיעו ברכות הרב ולדמן, הרב עמרם יפרח, ראש המועצה הדתית, מר שלום וואך, ראש המועצה המקומית. הרב דב ליאור נשא את נאום ההכתרה.

בוגרי בית המדרש של "אריאל" הוסמכו לרבנות

בית אריאל בירושלים ציינו שני אירועים: מעמד הסמכה לרבנות של תשעה עשר מבוגרי בתי-המדרש שליד אריאל והצטרפותו של כולל "שבט ומחוקק" מיסודו של הגרא"י אונטרמן וצ"ל לרשת מוסדות התורה של "אריאל". במעמד החגיגי השתתפו דיינים, רבנים, אישי-ציבור ומאות מוזמנים שבאו להביע את הוקרתם למוסמכים החדשים ולזכרו של הרב אונטרמן. בדברי-הפתיחה עמד הגרש"י כהן, נשיא מוסדות אריאל ורבה הראשי של חיפה, על האתגרים הגדולים העומדים בפני עולם הרבנות ועל תפקידם של הרבנים. הרבנים — ככהנים העולים לדוכן — אמר, לפני עלותם לדוכן פניהם מכוונים ומשוקעים בארון הקודש. אך משעה שעלו לדוכן — פניהם חייבים להיות מופנים לציבור ולברך אותו באהבה וכל זאת לצד גילוי תקיפות על עמדות ההלכה ללא פשרות. דברי ברכה נשאו הגר"מ אליהו, הרב הראשי לישראל וראשון-לציון, הגר"י קולין, רבה הראשי של ירושלים והשר לעניני דתות מר זבולון המר.

קריאת בית הכנסת המרכזי ע"ש הרב פינק ז"ל והכתרת הרב דוד כ"ץ כרבה של שכונת הר הכרמל בחיפה

הרבנים הראשיים וראשי אב"ד בחיפה, הרבנים השכונתיים השכנים הרב בנדיקט והרב שמואל טולדנו, רבני שכונות, ראש העיר אריה גוראל, חברי מועצת העיריה, יו"ר המועצה הדתית ישראל לבנון וחברי המועצה, חברי ועדי בתי הכנסת וציבור רב, נכחו בטקס גילוי הלווח לזכרו ולכבודו של הרב יעקב פינק ז"ל וקריאת בית הכנסת המרכזי בהר הכרמל "היכל יעקב" על שמו של הרב וטקס הכתרתו של הרב דוד שרגא כץ כרב בשכונת הר הכרמל.

בתחילה התאסף הקהל להסרת הלוט בכניסה להיכל בית הכנסת. יו"ר המועצה הדתית י. לבנון השמיע דברים חמים לזכרו של הרב פינק ששימש כחצי יובל שנים רב בית הכנסת והשכונה. את הלוט הסירה אשת המנוח הרבנית פינק.

ראשון המברכים היה הרב הראשי לחיפה הרב שאריישוב כהן שמנה את מעלותיו של הרב כץ הידוע בציבוריות בחיפה לא רק כגדול בתורה ובחינוך אלא גם בהליכותיו הנאות. כן בירכו ראש העיר אריה גוראל, הרב בקשי-דורון, הרב הראשי לחיפה, דוד ביגון, יו"ר בית הכנסת, הרב כ"ץ בנדיקט, רבה של שכונת "אחווה", ועוד. הרב דוד כ"ץ הדגיש בנאומו את האחזיות הרבה שהוא חש בקבלת התפקיד.

הרב דוד שרגא כ"ץ נולד בשנת 1932 בהונגריה. בגיל שנתיים עלה ארצה עם הוריו ויחד התיישבו בחיפה. הוא שימש כ"ה שנים כרב בשכונת רמז בחיפה והקים את המוסד התורני "משכן יעקב".

הרב בן-ציון נשר הוכתר כרבה של קהילת "אחד שיבת ציון" – בתל-אביב

הרב בן-ציון נשר נבחר ע"י האסיפות הכלליות של מתפללי שני בתי הכנסת "איחוד שיבת ציון" ו"חוג הנוער הדתי" בתל-אביב לכהונת רב המרכז הקהילתי ובתי הכנסת. בחירתו של הרב נשר לתפקידו החדש כרב המרכז הקהילתי הדתי הגדול והפעיל ביותר בתל-אביב-רבתי, זכתה לברכתם של ראשי הצבור הדתי בעיר ובברכתו האישית של הרב הראשי הגרמ"ד הלוי שליט"א.

הרב כ"ץ נשר נולד בת"א בשנת תש"י לאביו הרה"ג ר' יצחק נשר זצ"ל מגדולי הרבנים והדיינים בתל-אביב, התחנך בת"ת "אהל-יעקב" וכישיבה קטנה של ישיבת היכל להתלמוד בת"א. בשנת תשל"ד עם פטירת אביו זצ"ל נבחר למ"מ כרב אזורי בצפון ת"א, ונתמנה ע"י המועצה הדתית כרב פוסק במשחטות. כמו"כ הוא עומד בראש כולל אברכים "שיח יצחק" ורבם של בתי"כ הגדולים "גבורת ישראל" ו"גבורת ציון", ומרביץ תורה בבתי כנסת נוספים שבאזור.

הרב דוד מאיר דרוקמן נבחר כרבה של קרית מוצקין

הרב דוד מאיר דרוקמן נבחר רב ראשי בקרית מוצקין, לאחר תקופה ארוכה בה לא היה שם רב ראשי, לאחר פטירתו של רב העיר הרב ד"ר מרדכי פוגלמן ז"ל. טקס

הכתרתו של הרב דרוקמן היה מרשים והשתתפו בו הרב הראשי לישראל ורבנים מכל חלקי הארץ.

הרב דרוקמן נולד בירושלים בשנת תש"ז (1942). מצד אמו הוא בן למשפחת מגדלבוים הירושלמית, משפחה ענפה וידועה כמה דורות בארץ ומצד אביו בן למשפחה של חסידי ויזניץ מבוקובינה-צ'רנובין. הרב דרוקמן התחנך במוסדות הקריה בצעירותו ולאחר מכן בישיבות בני עקיבא כפר הרא"ה ו"פרחי אהרון" בקריית שמואל. הוא למד בישיבות הגבוהות בארץ ושהה זמן מה בחצרו של האדמו"ר מלובאוויטש בארצות-הכרית, ובכולל האברכים שם הוסמך להוראה ולרבנות. בשוכו ארצה הדיריך וריכו תנועות ומועדוני נוער בגוש דן, שימש כשבע שנים כמנהל רוחני של קריית "בית רבקה" – סמינר למורות בכפר חב"ד. הרב הוא מרצה מבוקש בחוגים שונים – דתיים כחילוניים.

הרב רצון ערוסי נבחר לרבה הראשי הספרדי של קרית אונו

הרב רצון ערוסי נבחר כרבה הספרדי של קרית אונו. הרב ערוסי, בן 43, ידוע כתלמיד-חכם וגדול בתורה. זה שנים רבות הוא מרביץ תורה ברבים בקרית-אונו שלא על מנת לקבל פרס. הוא הוסמך לרבנות על-ידי גדולי חכמי דורנו. הוא בעל השכלה תורנית ומשפטית רחבה, מרצה במשפט עברי באוניברסיטת תל-אביב ומרצה באוניברסיטת ברי-אילן.

הרב אברהם כהן נבחר לרב הספרדי באזור

הרב אברהם כהן נבחר פה אחד לכהן בתפקיד רב ספרדי ביישוב אזור. באזור לא היה בעבר רב ספרדי והדרישה לרב כזה גברה מיום ליום. הרב אברהם כהן מתגורר כ-30 שנה באזור ועסק כל הזמן בהרבצת תורה. הוסמך לרבנות לפני שנים רבות. למחייתו עסק במשך השנים בהוראה בבתי ספר ופעילותו בלימוד תורה באזור היתה בהתנדבות. הרב כהן שירת בצה"ל והזדהה עם הציבור הדתי לאומי.

הרב אהרון אייזנטל נבחר לרבו של מרכז חיספין ברמת-הגולן

הרב אהרון אייזנטל נבחר פה אחד לרבו של מרכז חיספין ברמת הגולן. הנבחר הוא בוגר ישיבת ההסדר "כרם ביבנה". שירת כטנקיסט ביחידת השריון, השתתף במלחמת יום כיפור בקרבות הבלימה העקובים מדם ברמת הגולן, ואחר-כך בפריצת המובלעת בואך דמשק. כן נמנה עם מקימי הכולל לדיינים בפסגה אשר במטה בנימין. הרב משמש כר"מ בישיבת ההסדר ברמת הגולן.

הרב יעקב קליין נבחר כרבה של קרית חיים

הרב יעקב קליין נבחר על-ידי המועצה הדתית בחיפה כרבה האשכנזי של שכונת קרית חיים. הרב קליין המשמש רבו של בית הספר הארצי לשוטרים ובית הספר לפיקוד ולמטה במשטרת ישראל, הוא יליד בלגיה. עלה ארצה בגיל שנתיים. חניך ישיבת "פרחי אהרון" בקרית שמואל, בה כיהן מאוחר יותר כר"מ וכמנהל חטיבת הביניים. השלים את לימודיו בישיבת "מרכז הרב" בירושלים והוסמך לרבנות על-ידי הרבנות הראשית לישראל. שירת בצבא כרב צבאי. בעת כהונתו במשטרה חיבר קונטרס בשם "הלכות עבודת המשטרה בשבת".

הרב שלמה רוזנפלד רב קיבוץ שדה אליהו

מליאת המועצה הדתית ונציגי מזכירות קבוץ שדה אליהו שבעמק בית שאן, בחרו פה אחד ברב שלמה רוזנפלד כרב הקבוץ. הרב רוזנפלד שימש כרועה הרוחני של המשק וכעת קיבל מעמד רשמי כרב המקום. הרב רוזנפלד, בן 31, הוא בוגר הישיבה התיכונית בכפר הרא"ה, התגייס לצנחנים במסגרת ישיבת ההסדר "הר עציון" בגוש. הוא קיבל תעודת הוראה מהמכון שע"י הישיבה. כמו כן למד בכולל בתכנית מיוחדת להכשרת רבנים.

הרב דוד ביגמן – רב קיבוץ מעלה גלבוע

מליאת המועצה הדתית ונציגי מזכירות קיבוץ מעלה גלבוע בחרו פה אחד ברב דוד ביגמן כרב הקיבוץ. הרב ביגמן הוא חבר הקיבוץ כעשר שנים ומשמש זה למעלה משנתיים כרועה רוחני של המשק וכעת קיבל מעמד רשמי כרב המקום. הרב ביגמן הוא בוגר בית המדרש לתורה בשיקגו – ארה"ב ואחר שעלה ארצה למד בישיבת כרם ביבנה ובישיבת מרכז הרב. הוא בוגר נח"ל ובעל תואר אקדמאי ראשון.

ג. באהלה של תורה

מלאו ל"ה שנים לישיבת ההסדר "כרם ביבנה"

מאות מבוגרי ישיבת ההסדר "כרם ביבנה" שנוסדה על-ידי המרכז העולמי של המזרחי-הפועל המזרחי, התכנסו לכינוס בוגרים לכבוד יובל ה-35 של הישיבה. הבוגרים הגיעו ברובם עם בני משפחותיהם וכך היתה להם הזדמנות לפגוש את ראשי הישיבה וחבריהם ללימודים ובכך לחדש קשר בן שנים רבות. השר יוסף שפירא אמר בדברי ברכתו כי אתגריה של הישיבה הם בתחומי הכשרת בוגרים לעולם הרבנות והדיינות בארץ והפיכתו לאטרקטיבי לא רק לציבור

הדחי, הפצת תורה בעיירות הפיתוח ובתפוצות ישראל וכן עצירת רפיון הרוח בעם המכרסם בחוסנו של צה"ל ולשרש את הספקנות בענין זכויותינו על הארץ. "אני צופה כי בעוד 10 או 15 שנה יהיה רמט"ל מבין בוגרי ישיבות ההסדר. כך צריך להיות, שכן ההנהגה בצבא צריכה להיות הנהגה של תורה".

ראש הישיבה הרב יעקב גודלוויכט התקשה לעצור בעד התרגשותו והעלה זכרונות מימיה הראשונים של הישיבה. "פתחנו את הישיבה בלב שלם ובהקרה, כבדידות וכלי "עורף", במטרה להרבות תורה, יראת שמים ואהבת ישראל בארץ ובחור"ל. להיות כרם-ביבנה אם ישיבות ההסדר, היה כיבוש ירושלים מבחן האש הראשון של תלמידיה".

בין בוגרי הישיבה שנשאו דברים היו הרב יונה מצגר, שהנחה את העצרת. מנכ"ל משרד הדתות זבולון אורלב אמר כי כרם-ביבנה מהווה את אחד העוגנים היחידים של נושאים שאינם שנויים במחלוקת בציבוריות הישראלית. גם חנן פורת העלה זכרונות מתקופת שהותו בישיבה ואמר כי החינוך בישיבה נותן את הפרוש האמיתי של "יבנה וחכמיה". הישיבה לימדה את תלמידיה ציונות אמיתית מהי. כן ברך הרב דוד שפירא שאמר כי הישיבה היא אם הישיבות הארץ ישראליות.

לבוגרים ניתנה הזדמנות לחזות בתערוכה של השגי הישיבה ובסרטים מההווה שבה.

אלפים בחגיגות לציון 35 שנה לישיבת "נתיב מאיר" בירושלים

חגיגות 35 שנה לישיבת בני עקיבא "נתיב מאיר" בירושלים בכנס בוגרים וידידים, שנערכו ב"בניני האומה" בירושלים, ריכזו קהל אלפים, בהשתתפות הרבנים הראשיים, שר הדתות ואישי ציבור.

במעמד זה בירך שר הדתות זבולון המר את ישיבת "נתיב מאיר" וישיבות בני עקיבא כולן שהכריזו כי הציונות איננה חלילה גזירה של מלכות זרה, אלא מפעל מבורך של תחיית ישראל בארצו.

הרב הראשי לישראל הרב אברהם שפירא אמר כי ישיבות בני עקיבא וישיבות ההסדר הקימו עולח של תורה בישוב החדש. בכך הלכו בנתיב של אנוהט אבינו שישד ישיבה בכל מקום והפיץ תורה, כאב האומה.

הרב הראשי לישראל הראשלי"צ הרב מרדכי אליהו, איחל לבוגרים ולתלמידים שימשיכו בדרכו של אברהם אבינו לקדש שם שמים. הוא הביע שביעות ציון מדור הבוגרים וקרא בין השאר ללמד תורה גם בבתי ספר חילוניים.

ראש הממשלה יצחק שמיר שלח מכתב ברכה בו הוא משבח את התלמידים הבוגרים שלומדים תורה ומשרתים בצה"ל.

הרב זאב זלצור, רב שיכוני הפוהמ"ז בכני ברק וראש הכולל בהרצליה, בירך בשם הבוגרים וקרא לקבוצה היפה של הבוגרים להציב לעצמם אתגרים. הוא מסר על פעולות ארגון הבוגרים באמצעות דפי קשר, עלון תורני, עזרה ומחויבות הדדית וסיוע בהקמת בנין חדש לישיבה.

ראש הישיבה הרב ז. קופלוביץ העלה על נס את מייסד הישיבה הרב אריה בינה שגידל דורות של תלמידים. במעמד זה עלה הרב בינה אל הבימה ובשם הבוגרים הוענק לו שי הוקרה.

נשיא המדינה בסעודה החגיגית של מדרשית נעם:

על דור הכיפות הסרוגות להיות מורגש במוקדי הכרעה לאומיים

רישומי והשפעתו של דור הכיפות הסרוגות חייב להיות מורגש במוקדי ההכרעה הלאומיים, כך אמר נשיא המדינה בסעודה החגיגית של מדרשית נעם שנערכה באולמי "טקסידו" בתל אביב.

בראשית דבריו שיבח הנשיא את מדרשית נעם ואמר בין היתר:

"בכל המטרות שנטלה על עצמה מדרשית נעם, הכוללת את קרית יעקב הרצוג – עמדה בהצלחה יתירה. המדרשה מכשירה אינטלגנציה תורנית בישראל, מחנכת ליהדות מאוזנת בשיטת תורה עם דרך ארץ ומעצבת מנהיגות מעורה בכל תחומי החיים והיצירה בישראל. המדרשה היתה לשם-דבר והיא נחשבת לגולת כותרת במערכת החינוך הדתי-לאומי במדינה. אלפי בוגרים יצאו ממוסדותיה מצוידים בערכי תורה ובהשכלה רחבה". ואולם – המשיך הנשיא – "אינני רוצה להסתפק בדברי שבת וקילוסין שמוסדות מדרשית נעם ראויים להם עוד כהנה וכהנה. בצד דברי הברכה אני מבקש לשתף אתכם בדברים אחדים גם בדאגות וכזכרי השעה בישראל, כפי שהם נראים בעיני".

למרות ההצלחה האדירה של הציונות הדתית בהכשרת נוער נפלא, חובשי הכיפות הסרוגות, ובעיצוב דור צעיר מעולה חדור תחושת שליחות, משכיל ופעיל בכל תחומי חיינו – רישומי והשפעתו של המחנה הדתי-לאומי במוקדי ההכרעה הלאומיים נחלש ונסוג. מדוע פינה המחנה הדתי לאומי את מקומו לחוגים קיצוניים? מדוע נבקע הגשר שעליו יכלו יהודים דתיים ובלתי דתיים להיפגש? המסקנה היא שלמרות כל ההישגים – והם גדולים ועצומים – של החינוך הציוני הדתי, משהו חשוב ועיקרי – נעדר. יתכן שדווקא הצלחת החינוך הדתי-לאומי שהצמיחה אינטליגנציה דתית בוטחת בעצמה גרמה להיסח הדעת, לתופעות של הסתגרות והקצנה. מערכת החינוך הדתי-לאומי חייבת, איפוא, להתיצב בפני האתגר הזה להיות עם הפנים אל העם כולו ולא רק עם הפנים אל הצבור הדתי".

הערב נפתח בדבריו של ישראל סדן, מנכ"ל מוסדות המדרשה, שציין כי המדרשה זכתה לבצר את האינטליגנציה הדתית הגדולה של מדינת ישראל, ובוגריה מפארים את החברה הישראלית במעשיהם בכל ענפי היצירה: באהלי תורה, במשכנות מדע, בכל תחומי החלוציות ובצה"ל.

יצחק שמיר בסעודה לציון 15 שנה לשיבת ההסדר בגולן:

ישיבות ההסדר – יצירה לתפארת של היהדות הדתית לאומית

"ליבו של כל אדם הקרוב לעניינה של ישראל, מלא הערצה למפעל הגדול והיפה של ישיבות ההסדר. זוהי יצירה לתפארת של היהדות הדתית-לאומית וזוהי זכות גדולה להקים המפעל שהוא לדוגמא לעם ישראל בארץ ובתפוצות", זאת אמר ראש הממשלה יצחק שמיר בסעודה חגיגית לציון שנת ה-15 לישיבת הגולן.

בערב החגיגי שנערך באולם "טקסידו" שבבית הטכסטיל בת"א השתתפו רבנים, ביניהם הרב אריה בינה מייסדה של ישיבת הגולן, ראשי התנועה ופעיליה, ראשי ונציגי מרכז ישיבות בני עקיבא ונציגי ישובי הגולן ומאות מנאמני ומוקירי ישיבת הגולן.

הערב נפתח בדברי המנחה, אריה ויזל, מנכ"ל הישיבה, שסקר דרכה והתפתחותה תוך תאור אווירת הלימוד והשפעתה של הישיבה על הסביבה הקרובה והרחוקה. הוא אמר כי בישיבה לומדים כיום 180 תלמידים, מתוכם 26 אברכים.

הרב אמנון שוגרמן, ראש הישיבה שהוא בוגר ישיבת "מרכז הרב", אמר כי 15 השנים ליסודה של ישיבת הגולן מהווים נקודת ציון בתולדות ההתיישבות המתחדשת בגולן. הרב שוגרמן דיבר על ייחודה של הישיבה המשלבת מסגרת של הסדר ולימוד תורה על הספר.

השר יוסף שפירא אמר, כמי שעד להתפתחותה ונמנה על ידידיה, כי הוא שמח ליטול חלק בשמחתה.

להלן העריך את שליחותה של הישיבה וייחודה כישיבת הסדר המשכילה לשלב ולהשתלב עם תושבי הגולן, בצינו כי ישיבה זו כמו כל ישיבות ההסדר, מהווה את אחד המפעלים הברוכים של הציונות הדתית.

השר לענייני דתות זבולון המר ברך את ישיבת הגולן ואמר כי ישיבה זו מוכיחה נאמנות לתורה ומזדהה עם הציונות והמדינה, ציין כי השילוב של לימוד תורה ונשיאה בעול המדינה וביטחונה והמידות הטובות הם היוצרים תלמידי חכמים ברמה גבוהה וראויה. ישיבות ההסדר, אמר השר המר, היתוו נורמות חינוכיות ודתיות ובנו מערכת של תורה שבה מצויים מיטב בני הנוער הדתי.

שמעון פרס בהסמכת רבנים בישיבת "שעלבים"

ישיבת ההסדר מוכיחה שאין סתירה בין לימוד תורה להגנה על המולדת

מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ, שמעון פרס השתתף בטקס הסמכת 21 רבנים, בוגרי ישיבת ההסדר בקיבוץ שעלבים, שכולם שירתו בחיל השריון.

בדבריו העלה פרס שלוש נקודות המייחדות את המוסד החינוכי ואת הקיבוץ: ישיבה זו הוקמה על מה שהיה בשעתו גבול ישראל-ירדן ושילבה בפעילותה את לימוד התורה עם שמירה על ספר. זאת ישיבת ההסדר השניה שנוסדה בארץ (אחרי כרם ביבנה), ופעילותה מוכיחה שאין סתירה בין לימוד תורה לבין ההגנה על המולדת וכל חניכיה עברו מהטנק לגמרא ומהגמרא לטנק באותה מסירות

נפש. הנקודה השלישית – קיום הישיבה בקיבוץ מוסיף מימד של לימוד התורה וביסוס המדינה.

בטקס השתתף גם קצין שריון ראשי תת אלוף יוסי בן חנן, שבירך את 21 הרבנים החדשים, שכולם שרתו כשריונאים בחילו. בטקס הסמיך את הרבנים הרב הראשי לישראל הראשון לציון מרדכי אליהו. ראש הישיבה, חבר המשק הרב מאיר שלזינגר, ציין כי ישיבת ההסדר היא מן הגדולות בארץ.

ישיבת ההסדר "מעלות יעקב" במעלות חגגה י"ג שנה להיווסדה

קהל רב מחיפה, הקריות, עכו, נהריה ומעלות נכח באולם "גן המועדון" על הכרמל בסעודת הערב החגיגית לציון 13 שנה להיווסדה של ישיבת ההסדר "מעלות יעקב" ע"ש הרב יעקב הרצוג ז"ל.

אורחי הערב היו הרב משה צבי נריה, ראש ישיבות בני עקיבא בישראל וראש המועצה המקומית מעלות שלמה בוחבוט. בין הקהל בלטו ראש המועצה הדתית ישראל לבנון, סגן ראש עיריית חיפה משה שטטמן, יו"ר המועצה הדתית בקרית מוצקין הרב א. ורשאור, בוגרים של הישיבה והורים.

אירגן, פתח והנחה את הערב, המנהל האדמיניסטרטיבי של הישיבה משה ברחד. ראשון המברכים הרב חיים אליעזר מילר, ראש הישיבה, עמד על חשיבות המוסד, המפיץ תורה ודעת בעיירת הפיתוח שלומי ובכל הסביבה. את הנאום המרכזי השמיע הרב נריה שאמר, בין השאר, שכשעוסקים בדברים לשם שמים אפילו נסיונות לא שיגרתיים מצליחים. ישיבת "מעלות יעקב" נוסדה לא על יסוד שיגרתית. היא היתה התשובה המתאימה למקרה הטרגי, שבה נרצחו במקום 22 תלמידות מצפת על ידי מרצחים-מחבלים. בישיבה נמצאים בחורים מעולים שמשלבים ספרא וסייפא במוראל גבוה.

בצה"ל אוהבים את חיילי ישיבות ההסדר

14 ישיבות הסדר פרושות היום ברחבי הארץ. שלושת אלפים תלמידים משלבים לימוד תורה ושירות צבאי. במלחמת לבנון שילמו מחיר כבד: 24 מחבריהם נפלו. ארבעה עודם נעדרים.

הם לומדים שנה, אחר-כך יוצאים להכשרה בסיסית ולאיוונים של 9-10 חודשים. משתלבים בצנחנים, בגולני, בגבעתי, בשיריון. חוזרים לישיבה, לומדים שנה, ויוצאים לחצי שנה לתעסוקה מבצעית ולקורסי פיקוד. חוזרים ללמוד. מעתה ועד סיום שנתם החמישית בישיבה, ייקראו לאיוונים במסגרת יחידות המילואים שלהם.

בצה"ל אוהבים אותם, הם בעלי מוטיבציה גבוהה, מסורים, צייתנים מאוד, אך גם ביקורתיים. אלוף יקותיאל אדם ז"ל אמר: "הם החליפו את הקיבוצניקים בעלי המוטיבציה של שנות ה-60 וה-70". הרב צפניה דרורי, ראש ישיבת ההסדר בקריית שמונה, אומר: "הם תורמים לקירוב לבבות בין דתיים לחילוניים".

ד. בישראל הדתית

כ-100,000 איש השתתפו במעמד זכר "הקהל" ברחבת הכותל המערבי

במעמד נשיא המדינה, הרבנים הראשיים לישראל, ראש הממשלה, שר הדתות, נשיא בית המשפט העליון, חברי מועצת הרבנות הראשית, הרב הראשי לצה"ל, חברי כנסת, ראש עיריית ירושלים, רבני ערים, ראשי מועצות דתיות, ראשי ישיבות וקהל רבבות, נערך ביום שני, ד' דחול המועד סוכות כערב, מעמד זכר "הקהל" ברחבת הכותל המערבי. המעמד הממלכתי-הרדתי המרומם והמרגש הזה התקיים השנה במלאות 40 שנות עצמאותה של מדינת ישראל. היה בו משום חידוש מסורת מעמד "הקהל" שהיתה נהוגה בידי מלכי ישראל בתקופת בית המקדש בחג הסוכות, במוצאי שנת שמיטה ובשיאה של העלייה לרגל לירושלים.

שר הדתות מר זבולון המר, שהיה היוזם והרוח החיה של מעמד "הקהל", פתח את הטקס והדגיש כי כל הנוכחים במעמד הקדוש הזה מכריזים למעשה כי הקשר שלהם לתורת ישראל לא נותק "וכי אנו כולנו פותחים את ליבנו להקשיב וללמוד את דברי התורה הזאת".

לאחר דברי הפתיחה של שר הדתות נתכבד הרב הראשי לצה"ל האלוף גד נבון בפתיחת ארון הקודש ורב הכותל נתכבד בהוצאת ספרי התורה. בספר התורה הראשון נתכבד ראש הממשלה מר יצחק שמיר, בספר התורה השני נתכבד נשיא בית המשפט העליון מר שמגר ובספר התורה השלישי נתכבד הרב שאול ישראלי, חבר מועצת הרבנות הראשית לישראל.

נשיא המדינה מר חיים הרצוג התכבד ראשון בקריאה בספר התורה. הוא קרא פסוקים ראשונים מתוך ספר דברים. בקריאה מתוך הספר השני התכבד הרב הראשי לישראל הגר"א שפירא והוא קרא פרשת "שמע ישראל". בקריאה מספר התורה השלישי התכבד הראשון לציון הגר"מ אליהו, והוא קרא פרשת "והיה אם שמוע". כמו כן התכבדו בקריאה בתורה רבה של ירושלים הרב שלום משאש ורבה של חיפה הרב שאר"י ישוב כהן. בהגבהת ספרי התורה נתכבדו השר יוסף שפירא וחבר הנהלת הסוכנות היהודית יצחק מאיר. בהדלקת המשואה התכבד ד"ר ש. ז. כהנא.

בתום הקריאה בתורה נאמרה תפילת הנשיא שחוברה במיוחד למעמד זה, תפילה לשלום המדינה, תפילה לשלום חיילי צה"ל ותפילה לשלום העולם. ראויה לציון מיוחד עמדתה של הרבנות הראשית לישראל שנטלה תחת חסותה את האירוע, לא נרתעה מההתנגדות שהשמיעו חוגים מסויימים בקרב הציבור החרדי וקראה לכל העם להשתתף במעמד. התנועה הדתית-לאומית התייצבה, כמובן, לימין הרבנות הראשית לישראל וקראה לציבור הציוני הדתי להשתתף בהמוניו במעמד ולהביע בכך את הזדהותו עם השילוב בין תורת ישראל ומדינת ישראל ואת הרעיון הנשגב של אחדות ישראל, אחדות העם על כל חוגיו ושדרותיו.

הנשיא הרצוג בכנס על שילוב תורה ומדינה:

רוב העם רוצה במדינה יהודית המבוססת על ערכי היהדות

כנס בנושא שילוב תורה ומדינה נערך כמשכן נשיאי ישראל במעמד נשיא המדינה, הרבנים הראשיים לישראל, שרים, חברי כנסת, רבנים, משפטנים ואנשי אקדמיה. הכנס נערך ביוזמת "מכון צומת" שבאלון שבות במלאת 10 שנים לפעילותו.

נשיא המדינה חיים הרצוג, שפתח את הכנס, שלל את דרכם של הקיצונים משני המחנות הסבורים כי תורה ומדינה אינם יכולים לרוץ בכפיפה אחת ואמר כי רוב רובו של העם אכן רואה במדינת ישראל ראשיתה של צמיחת גאולתנו וכי רוב העם רוצה במדינה יהודית המבוססת על ערכי היהדות. הנשיא אמר כי הוא מודע לקשיים הגדולים בהגשמת יעדים אלו אך יש למצוא את הכלים המתאימים ואת הדרך הנאותה שיבטיחו את תפקידה של התורה בעיצוב דמותה של המדינה.

הרב הראשי לישראל, הגר"א שפירא, שהביא את ברכתו ליוזמי ולבאי הכנס אמר כי למרבה הצער שורת מבוכה בקרב העם ומכאן גם הקושי להתמודד עם מציאות סבוכה זו. יחד עם זאת, אמר הרב הראשי, על כל הכוחות ביהדות הדתית להתאחד, לשנס מתניים ולהתמודד עם בעיות השעה שהמציאות המשתנה מציבה בפנינו. הוא העלה על נס את פעולותיו של מכון צומת שיש בהם כדי לתת כיוון נכון לדרך שבה יש להתמודד עם בעיות השעה.

הראש"צ הרב הראשי לישראל הגר"מ אליהו תלה את קולר המצב בהעדר חינוך יהודי שורשי הן בקרב הנוער והן בקרב המבוגרים. בני ישראל הם מאמינים בני מאמינים, אמר הרב הראשי, וכל מה שצריך הוא לגלות להם את המאור שבתורה, ולקראת משימה זו יש להיערך כראוי.

שר הדתות זבולון המר מתח אף הוא ביקורת על הקיצונים משני המחנות המקשים לדבריו על יצירת אוירה מתאימה להיכרות ולדו־שיח. הוא הביא לדוגמא את החרמת מעמד הקהל הן ע"י החוגים החרדים והן ע"י חוג השמאל הקיצוני. לעומת זאת בא העם בהמוניו ועמד נפעם ונרגש מגודל המעמד הזה. שר הדתות קרא לכריתת ברית של אמנה חברתית חדשה שתהיה מבוססת על כך ששום יצירה יהודית לא תהיה זרה למי שאינו דתי, ואילו הדתיים לא יעשו מצידם דבר הגורם לניכור או לכפייה שלא בדרכי נועם.

הרב ישראל לאו, רבה של נתניה, אמר כי הרבנות הראשית ורבני ישראל מתמודדים יום־יום ושעה־שעה עם בעיות קשות וסבוכות אלא שהציבור אינו מודע לכך מכיון שלציבור הדתי אין הכלים המתאימים להסביר את מעשיו ואת דעותיו. לדבריו יש פתיחות בקרב הציבור הלא דתי להאזין אלא שלשם כך יש צורך ביצירת כלי הסברה נאותים שידברו בלשון המובנה לרור הזה.

את ברכת הכנס למכון צומת הביא יו"ר הנהלת המכון משה מושקוביץ. הנחה את הטקס חנן פורת.

חג כפול לקבוץ "שלוחות" בעמק בית שאן

בקיבוץ הדתי "שלוחות" בעמק בית שאן, כ־10 ק"מ מבית שאן — חגגו חג כפול ומכופל: ארבעים שנה ליסוד הקיבוץ ע"י חברי הפועל המזרחי וכן על הנס שקרה כאשר 50 ילדים מהקיבוץ התהפכו עם העגלה שעליה נסעו כשהיא רחומה לטרקטור. בדרך נס לא התרחש אסון כבד. מספר ילדים נפצעו קל מאוד. הקיבוץ כולו חגג בצוותא את שני האירועים הללו. בזה אחר זה ברכו הילדים, בשבת, ברכת "הגומל" ונערכה סעודת הודיה בהשתתפות קרובי הילדים מכל רחבי הארץ. קיבוץ "שלוחות" הוקם מספר ימים לפני חג השבועות לפני ארבעים שנה. תעסוקת התושבים החדשים היתה אז בהכנת ביצורים ובהגנה על האזור. את אורת המלחמה חשו בהתקפות קשות מצד כפריים ערביים, ששהו בסמוך למרגלות הר הגלבוע הקרוב. אך באמונה ובעקשנות הקימו תחת פגזים ובעיצומה של המלחמה ישוב קבע, ישוב הנהגה כיום משפע מקורות מים עם אדמה טובה לחקלאות. מאה ועשרים משפחות גרות בקיבוץ. כ־600 נפש. במקום יש ישיבה, שלוחה של ישיבת הקיבוץ הדתי. רב המקום הוא אברהם וסרמן, בוגר ישיבת "מרכז הרב" בירושלים. ביוזמתו אף הוקמה ספרייה עם אלפי ספרי קודש, ובה שוהים חברי הקיבוץ שעות ארוכות. "דבר שמלמד על צביונו של הקיבוץ", אומר יוסי בן — ה־30, חבר המשק. הרב וסרמן מגיד שיעורים בהלכה ובגמרא מדי יום ומקיים פעולות תורניות לחברי הקיבוץ.

משרד הדתות מטפח את עולם התורה

מוסדות התורה בישראל זכו בתקופת כהונתו של השר זבולון המר לטיפול נמרץ בכל התחומים. הנהלת המשרד וזרועותיה הביצועיות הביאו לכך שגברה ההכרה הממלכתית הרחבה במוסדות התורה והגדלה משמעותית בתיקצוב ישיבות ומכונים. תיקצוב המדינה לבני ישיבות ההסדר הוכפל בהסכם בו שותפו משרד הבטחון והאוצר עם המשרד לענייני דתות, אחר יגיעה רבה. כיום מגיעה תמיכת הממשלה בתלמיד ה"הסדר" לכדי מחצית מעלותו ומתקרבת — זו הפעם הראשונה מאז הקמת המדינה — לשיעור השתתפות המדינה בלימודי סטודנט בפקולטה למדעי הרוח באוניברסיטאות.

הצורך במנהיגות דתית רוחנית, שלה בקיאות בש"ס ופוסקים המזדהה באופן פעיל עם תקומת העם בארצו ומעורבת בחיי העם, הינחה את המשרד בטיפוח בתי מדרשות המייעדים את תלמידיהם לכווני עשייה והגשמה ציבורית. מספר כוללים ברחבי הארץ הוקמו ברוח זו בנוסף לכוללים אחרים הפועלים כבר. הכוללים מהווים במקומות משכנם אבן שואבת לפעילות ציבורית תורנית ענפה לציבור הכללי. רבים מהכוללים המוקמים על פי תכנית המשרד מהווה המעורבות הפעילה בחיי הקהילה תנאי בסיסי להצטרפות אברך וקבלת התמיכה. חלקם מכשיר אברכים לייצור דייני ורבני כשלצורך כך הם מקבלים העשרה מקצועית גם מידי אנשי מקצוע בתחומי החברה. מאותם כוללים חשובים המשובצים בכתר פעילות המשרד הוא הכולל "ארץ

חמדה" בנשיאות הרב הגאון שאול ישראלי שליט"א. בראש הכולל הרב משה ארנרייך והרב יוסף כרמל, בוגרי ישיבות הסדר.

לכולל מיוחד זה מתקבלים בוגרי צבא המשרתים במילואים לאחר שש שנות לימוד בישיבה גבוהה. תכנית הלימודים מעובדת ומותאמת לייעוד כל אברך כוללת גמרא, הלכה, תנ"ך ומחשבה. באופן שונה ממרבית הכוללים בארץ נערכות בחינות תקופתיות ומסכמות.

ראשי הכולל עיבדו תכנית לימוד מיוחדת לאנשים עובדים. סטודנטים וכל אדם היכול וחפץ להקדיש מספר שעות בימי שישי ללימוד תורה. התכנית כוללת שיעורים והרצאות בתנ"ך, הלכה ואגדה וכן "סדר" לימוד עם אברכי הכולל. המכון הגבוה להכשרת דיינים בפסגות, המסונף גם הוא לרשת הכוללים ב"תכנית האלף", הוקם לפני שבע שנים על ידי אברכים בוגרי ישיבת הסדר "כרם ביבנה" ובראשו עומד מאז הקמתו הרב ישראל קליין. זהו מכון ראשון מסוגו בעל צביון לאומי תורני מובהק שייעודו הכשרת דיינים ומנהיגות דתית-לאומית. במכון פועלת תכנית הכוללת מעקב צמוד אחר התקדמות והתפתחות האברכים.

ה. כינוסי תורה ומפגשי רבנים

כנס עולמי של רבנים וראשי קהילות בירושלים

מאות רבנים וראשי קהילות הגיעו לירושלים כמטרה ליצור ברית בין קהילות ישראל בגולה ובין הקהילות בארץ.

את מטרת הברית הגדיר יוזמה שר הדתות זבולון המר: "הברית בין הקהילות תחזק ותגבש את הקהילה בחו"ל, ותעודד אותה להיעזר במוסדות התורניים הממלכתיים והקהילתיים בארץ. הכנס נועד ליצוק את היסודות לברית נצחית, שבסיסה דתי ולאומי. הברית מהווה אמצעי מבורך לחיזוק הזיקה לארץ-הקודש וגשר בין כל חלקי העם היהודי".

הכנס, שעמד בסיסמא של "בהתאסף עם יחד שבטי ישראל", התקיים במלון רמדה רנסנס בירושלים, בהשתתפות נציגים מ-30 מדינות, מכל רחבי התבל, במסגרת חגיגות הארבעים למדינת ישראל. הנושאים בהם עסקו קבוצות הדיון בכנס היו: ברית קהילות. הרעיון והגשמתו; מנהיגות צעירה, קהילות יהודיות במצוקה; מעמד המשפחה הדתית; התבוללות והדרכים למניעתה; יחסים בין דתיים וחילוניים בארץ ובחו"ל; הלכה, מדע, בטחון וכלכלה, במדינה יהודית; העליה הדתית.

שבועת אימונים למדינת ישראל

בטקס הפתיחה רב הרושם בבית הכנסת הגדול בירושלים השתתפו מאות רבות של אנשים. נשיא המדינה נשא נאום נלהב בזכות הכינוס ושכח יוזמיו ואמר כי "ברית קהילות" היא שבועת אימונים מחודשת לאחדות ישראל. מעולם,

אמר הנשיא, לא היתה השעה כשרה לכך כפי שהיא עתה. הנשיא פנה לכל באי הכנס לשאת את שבועת האמונים וההתלכדות של העם היהודי סביב מדינת ישראל והתפילה לשלום.

מה היה בכנס?

התכנית היתה גרושה אירועים ממלכתיים עיוניים — ולימודיים, ביקורים וסיורים ברחבי הארץ ודיונים. במרכז הדיונים עמד הנושא: "מדינת ישראל כמרכז העולם היהודי ויחסי הגומלין בין ישראל והתפוצות".

ההרצאות והדיונים עסקו בהיבטים ההלכתיים, המוסריים והמדיניים של הנושא, בהם השתתפו — שר הדתות, הרה"ג שאול ישראלי, הרה"ג אהרן סולובייצ'יק ראש ישיבת יצחק אלחנן בישיבה אוניברסיטה בארה"ב, מזכיר הממשלה אליקים רובינשטיין, הרב יוסף גליקסברג רב העיר גבעתיים וראש חבר הרבנים בישראל. במהלך הכנס, נאמו בפני המשתתפים — הרבנים הראשיים לישראל, הגר"א כהנא שפירא והרשל"צ הגר"מ אליהו, ראש הממשלה יצחק שמיר, ממלא מקום רה"מ ושר החוץ שמעון פרס, שר הבטחון יצחק רבין, יגאל ביבי ראש עיריית טבריה, רבנים ואישי ציבור.

סיורים ופגישות

לחיזוק הקשר עם שורשי העם היהודי, עברו ההיסטורי בארץ הקודש — השתתפו רבני וראשי הקהילות בסיורים בחפירות הכותל, במקומות המקודשים לעמנו וברחבי הארץ. סיירו בבסיסי צה"ל, נפגשו עם הרב הראשי הצבאי הרב גד נבון, עם מפקדים בכירים של צה"ל וראשי ערים. ערכו סיור מודרך ב"כנסת". שם התקיימה לכבודם קבלת פנים באולם שאגאל, על ידי יו"ר הכנסת מר שלמה הלל, ח"כ דוד דנינו יו"ר חבר המועצות הדתיות בארץ והרב בנימין וולפיש, סגן נשיא הסתדרות הרבנים באמריקה. ביקרו במוזיאון יד ושם, שמעו את הרצאתו המאלפת של ד"ר יוסף בורג, בנושא — השלכות השואה על מדינת ישראל והעולם היהודי של היום לאור נסיון 40 שנות קיום. השתתפו בטקס יזכור מיוחד והתייחדו עם זכר הנספים.

טקס הכרתו של הרב שדיאר כנשיא הסתדרות הרבנים בארה"ב נערך בירושלים

טקס הכרתו של נשיא הסתדרות הרבנים באמריקה, התקיים בירושלים, במעמד הרבנים הראשיים לישראל, השר לעניני דתות מר זבולון המר, הרב הראשי לצה"ל האלוף גד נבון ואישים נוספים מהארץ ומחוצה לה, הוכתר הרב משה נתן שרייאר כנשיאה של הסתדרות הרבנים, אחד הגופים הגדולים ביותר ביהדות האורתודוקסית בארצות הברית.

הרב הראשי, "הראשון לציון" הגר"מ אליהו הזכיר בדבריו את הקשר האמין הקיים בין הסתדרות הרבנים באמריקה לבין הרבנות הראשית בישראל. הרב הראשי הגר"א שפירא העלה על נס את השילוב המלא שבין תורת ישראל, עם ישראל וארץ ישראל כפי שהוא בא לידי ביטוי בפעילות הסתדרות הרבנים. השר לעניני דתות, זבולון המר, שזה שנים עומד מקרוב על פעילות הסתדרות הרבנים, בארץ ובאמריקה, אמר כי טקס ההכתרה דווקא במדינת ישראל הוא תזכורת על מה שנעשה כבר בארה"ב והוא מתאים לאופי הארגון. השר הטעים כי רבים מההדר הצעיר בא ומתיישב בארץ, ומגשים הלכה למעשה את רוח הציונות הדתית. לסיום הודה הרב שרייאר על הברכות הרבות והביע תקוותו להמשך התנופה והפעילות של הסתדרות הרבנים בשנים הקרובות.

הרב שרייאר, נשיא הסתדרות הרבנים:

הרבנות האורתודוקסית בארה"ב לימינה של הציונות הדתית

מסיבת "מלווה מלכה" רבת-משתתפים נערכה במוצש"ק פרשת פינחס באולם האסיפות של "בית מאיר" בירושלים לכבודם של רבני הסתדרות הרבנים בארצות-הברית שקיימו את ועידתם בירושלים. המסיבה נערכה ע"י המרכז העולמי של המזרחי-הפועל המזרחי. נכחו בה למעלה מ-100 רבנים ואורחים ובהם נשיא הסתדרות הרבנים הרב משה נתן שרייאר, יו"ר ועידת הסתדרות הרבנים הרב הרשל שכטר ועוד.

מר משה קרונה, יו"ר המרכז העולמי של המזרחי-הפועל המזרחי, קידם בברכת "ברוכים הבאים" את באי המסיבה והביא להם את ברכת התנועה העולמית של המזרחי-הפועל המזרחי להצלחת ועידתם ולהידוק הקשרים בין ציבור הרבנים בארצות-הברית לבין מדינת ישראל ונאמני תורה וציון.

הד"ר יוסף בורג, נשיא התנועה העולמית של המזרחי-הפועל המזרחי, ייחד את דבריו על המצב הפוליטי והסביר את עמדות התנועה בשאלות אקטואליות העומדות על הפרק, כן השיב לשאלות הרבנים בעניני השעה.

הרב אליהו מרקוס הביא דברי ברכה בשם חברי הסתדרות הרבנים בישראל. הוא ציין שמאז ומתמיד היתה קירבה בין הסתדרות הרבנים לבין תנועת הציונות הדתית והביע תקווה שקירבה זו תתחזק בעתיד.

הרב משה נתן שרייאר, נשיא הסתדרות הרבנים בארצות הברית, הביע דברי ברכה למרכז העולמי של המזרחי-הפועל המזרחי והודה לו על יוזמתו בעריכת קבלת הפנים הנאה. בדבריו הדגיש הרב שרייאר שרבני הסתדרות הרבנים עומדים איתן לימין מדינת ישראל והם מקיימים את ועידתם בארץ כדי להפגין את נאמנותם למדינת ישראל. הוא ציין שהרבנים מרגישים ב"בית מאיר" כביתם והם ימשיכו לשתף פעולה עם הציונות הדתית ועם כל הגורמים הקונסטרוקטיביים ביהדות הדתית.

הרב יצחק פסין, מזכ"ל המרכז העולמי של המזרחי-הפועל המזרחי, פתח את הערב והינחה את התכנית.

הכינוס הארצי ה-30 לתורה שבע"פ נערך בירושלים

בימים יא"ג מנחם-אב תשמ"ח נערך בבית מוסד הרב קוק בירושלים הכינוס הארצי השלושים לתורה שבעל-פה שהיה מוקדש לבעיות הלכה שנתעוררו מאז יסוד המדינה.

בישיבת הפתיחה נשא דברי פתיחה יו"ר הנהלת יד הרב מימון ד"ר יצחק רפאל. הוא ציין כי הכינוסים הארציים לתורה שבע"פ הפכו כבר למסורת של קבע. מלבב לראות מאות אוהבי תורה מן העיר ומן הכפר הבאים מכל חלקי הארץ להקדיש שלשה ימים לעיון בסוגיות הלכתיות. בישיבת הפתיחה צוינה שנת ה' 500 להולדת מרן ר' יוסף קארו בעל "השולחן ערוך". הרב הראשי לישראל הראשון לציון הגר"מ אליהו נשא הרצאה על ה"בית יוסף" כמרא דארעא דישראל והרב הראשי לירושלים הגר"י קוליץ הרצה על "נטילת שכר להעיד, לשיטת ה"בית יוסף".

דיוני הכנס שנמשכו שלשה ימים התמקדו בעיקר בשלשה נושאים מרכזיים: בעיות אקטואליות לאור ההלכה, כגון הארועים בשטחים וזכויות המיעוטים; מעמדם וסמכותם של בתי הדין הרבניים תוך בדיקת תחומי חיכוך אפשריים בין מערכת השיפוט הרבני ובתי המשפט וכן נושאים הקשורים לכשרות. על המרצים בכנס נמנים רבנים ראשיים אבות בתי-דין דיינים, גדולי תורה ומורי הוראה.

במשך ימי הכנס הושמעו הרצאותיהם של הרב שאר-ישוב כהן ("התנהגות חיילי צה"ל ביהודה, שומרון, ועזה לאור ההלכה"), הרב שמחה הכהן קוק ("בתי הדין הרבניים ובתי המשפט, הניגוד והשלכותיו ההלכתיות"), הרב אברהם שרמן ("משפטי התורה, חקיקתם ויישומם בחוקי המדינה"), הרב שמואל רובינשטיין ("זכויות המעוטרים לאור ההלכה"), הרב שלמה דיכובסקי ("תחומי חיכוך בין בתי הדין הרבניים לבין בתי המשפט האזרחיים"), הרב יוסף גליקסברג ("סמכות השלטון הישראלי על פי ההלכה"), הרב ישראל מאיר לאו ("על משמר הכשרות, בעיות ופתרונות להלכה ולמעשה"), הרב פרופ' ב.ז. בנדיקט ("אתחלתא דגאולה לאור משנת הרמב"ם"), הרב חיים פרדס ("מלחמת מצוה ומלחמת רשות"), הרב שילה רפאל ("מאכלות אסורות במלחמה"), הרב נחום זוין ("כפייה לקיום מצוות"). הרב משה חיים קצנבלוגן, מנהל מוסד הרב קוק, נשא דברי נעילה.

כנס שנתי לבתי הדין הרבניים

הכינוס השנתי של מערכת בתי הדין הרבני בישראל ודייני ישראל, נערך בנווה דקלים שבגוש קטיף במעמד הרב הראשי לישראל אברהם שפירא והרשל"צ הגר"מ אליהו, מנכ"ל משרד הדתות וכולון אורלב שייצג את שר הדתות וכולון המר והנהלת בתי הדין.

את הרצאת הפתיחה השמיע הרב הראשי לישראל הרב אברהם שפירא. בדבריו הדגיש הרב כי בתי הדין הרבניים הם המראה של התורה בעיני הציבור החילוני. הרב העלה את הקשיים הרבים העומדים בפני מערכת בתי הדין, עקב הלחץ הכבד של הפונים, כשל העומס הרב המוטל על ביה"ד עקב מורכבותן של סוגיות

רבות המגיעות אליהם. הרב הראשי שיבח את יוזמת השר לעניני דתות ופעילותו הנמרצת לקידום אישור הכנסת לאפשר לדיין יחיד לדון בבעיות מסוימות ובנושאים שההלכה מתירה לדן יחיד לדון בהם. הוא הביע בטחונו כי היוזמה תקל ותייעל את המלאכה.

המנכ"ל ציין את האתגרים הקשים העומדים בפני מערכת בתי הדין ואת השינויים המפליגים שנעשו בשנתיים האחרונות לקידום וייעול המערכת. כמו כן נשאו דברים חברי הנהלת בתי הדין, נערכו דיונים בסוגיות המעסיקות את בתי הדין והרצאות על מיחשוב מערכת בתי הדין.

ו. פרסים תורניים וספרותיים

הוענקו פרסי הרב מימון לספרות ומחקר תורניים

בטקס חגיגי הוענקו במוסד הרב קוק הפרסים לספרות ומחקר תורניים על שם הרב י"ל מימון זצ"ל במלאת עשרים ושש שנה לפטירתו, להרב קלמן כהנא, להרב עזריאל הילדסהיימר ולפרופ' אריה ל. פלדמן על ספריהם.

פתח את הטקס ד"ר יצחק רפאל, שעמד על המסורת של חלוקת הפרסים הללו לאישים תורניים שהצטיינו בחיבור ספרים. הרב יגאל שפרן הרצה על הרב מימון כאיש התורה והספר. יו"ר ועדת השופטים הרב יוסף קפאח מסר דברי ההנמקה של ועדת השופטים, שחבריה היו הרב שילה רפאל וד"ר יצחק אלפסי. הפרס לרב קלמן כהנא ניתן עבור חקרי עיון בשיטת הרמב"ם וחקר שנת השמיטה, לרב עזריאל הילדסהיימר על שההדיר את הספר הלכות גדולות ולפרופ' ליאון פלדמן עבור הוצאת פירושי הר"ן. הרב משה הרשלה הרצה על עבודותיהם של חתני הפרס ואת דבר חתני הפרס הביא הרב קלמן כהנא.

"פרס שפירא" הוענק לדוד בית-אריה, משה קרונה, "הצופה" ועורכו משה אישון

פרס התנועה ע"ש השר משה חיים שפירא ז"ל, הוענק במעמד חגיגי לדוד בית-אריה על מפעל חייו, למשה קרונה על ספרו "מורי ורבותי אחי ורעי" ולעתון "הצופה" ולעורכו הראשי משה אישון לציון יוכלו של העתון הדתי-לאומי.

דברי הערכה לדוד בית-אריה, על מפעל חייו, השמיע ח"כ ד"ר יוסף בורג, בציינו כי חתן הפרס היה לפני ואחרי הכל — אדם, מי שנמנה על מקימי הקיבוץ הדתי בארץ ישראל, מגלם באישיותו את מסכת הערכים של תורה ועבודה ובאישיותו — את ההגשמה של התנועה. ד"ר בורג קרא את נימוקי ועדת פרס ההוקרה שעם חבריה יצחק גולדשלג, אליעזר אבטכי ואלעזר גואלמן.

דברי הערכה לפועלו של משה קרונה, חתן פרס "מחשבת הציונות הדתית",

השמיע ד"ר יצחק רפאל. הוא העריך את העובדה כי במרוצת השנים קמה חבורה של סופרים התורמת רבות למחשבת התנועה ובין אלה יש למנות את משה קרונה, האיש שהשתלב בתפקידים מרכזיים רבים בתנועה, ממקימי תנועת "השומר הדתי" ומנהיגה; שלא סר ממנו בכל שנות הפעילות התנועתית, גם הספר. כן קרא ד"ר רפאל נימוקי הועדה, עליה נמנו גם פנחס שינמן והרב פ. זוארץ.

השר יוסף (יוסקה) שפירא העריך את שליחותו של "הצופה" ואת פעלו של עורכו הראשי, משה אישון, ביובל החמישים לקיומו של העתון, בציינו כי העתון ממלא שליחות בעלת ייחוד. השר שפירא עמד על תרומתו של משה אישון שהצטרף ל"הצופה" לפני למעלה משלושים שנה והוא ממשיך באמנות את מורשתם של עורכיו הדגולים — הרב מאיר בראילן, ר' ישעיהו ברנשטיין ור' ש. דניאל, וזכרונם לברכה. בנימוקי ועדת הפרס, עליה נמנו שלמה זלמן שרגאי, ד"ר חיים חמיאל והרב דוד טלזנר, נאמר בין היתר "מתוך הוקרה ל"הצופה" ולכל העמלים בשליחותו, הוחלט לקבוע השנה — שנת היובל, את פרס שפירא לכבוד העתון ולתת פרס זה למשה אישון, איש העט והספר, הנושא ככבוד את דגל היהדות הדתית לאומית".

פתח וניהל את הטקס אלעזר גואלמן. את ברכת התנועה למעמד הביא מזכ"ל הפועל-המזרחי אליעזר אבטבי.

פרס הרב ריינס לחקר הציונות הדתית הוענק להרב נריה על ספרו "בשדה הראי"ה"

כמעמד ראשי התנועה, רבנים, ראשי ישיבות, מחנכים, אנשי האקדמיה וקהל רב הוענק הפרס ע"ש הרב יצחק יעקב ריינס זצ"ל להרב משה צבי נריה עבור ספרו "בשדה הראי"ה".

זו הפעם הראשונה שפרס זה מוענק מטעם המכון לציונות דתית שליד מוסד הרב קוק. פרס זה יוענק מדי שנה לספר שיוקדש לחקר הציונות הדתית. בוועדת השופטים שהחליטה פה אחד על הענקת הפרס להרב נריה ישבו: פרופ' יעקב בזק — יו"ר, ד"ר יהודה קיל והרב חיים סבתו, בדברי ההנמקה של ודח השופטים נאמר: "חמישה ספרים כתב הרב נריה על חיי הרב קוק והם: שיחות הראי"ה, מועדי הראי"ה, חיי הראי"ה ובשדה הראי"ה. ככולם משתקפת דמותו של הרב זצ"ל במלוא האור והזוהר ומתבלטת בצורה מרשימה ביותר מרכזיותה של א"י ותחייתה במשנתו".

הרב יעקב פילכר, ראש הישיבה לצעירים שליד ישיבת מרכז הרב, עמד בדבריו על 50 שנות מחקר שבהן עוסק הרב נריה במשנת הרב קוק, הקמתן של ישיבות בנ"ע שהביאו למהפכה הגדולה ועל מפעלו החינוכי הגדול כהוגה, כיוזם וכמגשים בחינוך הנוער הדתי לאומי.

מנחה הטקס ישעיהו ביק, יו"ר המכון לציונות דתית, עמד גם הוא בדברו על תדמיתו הגדולה של הרב נריה לא רק בהנחלת מורשתו הרוחנית של הרב קוק אלא גם בהגשמת רבים מהערכים היהודיים והרוחניים הגלומים בתורתו של הרב.

חתן הפרס, הרב משה צבי נריה, השיב למברכיו בדברים נרגשים והעלה זכרונות מימיה הראשונים של תנועת בני עקיבא שהוא היה מבין מחולליה ומימיה הראשונים של ישיבת בני עקיבא בכפר הרוא"ה, שהוא היה מייסדה ובראשה עמד במשך עשרות בשנים. הוא ציין תחנות רבות בדרך הארוכה להקמת רשת ישיבות בנ"ע, שהפכו כרבות השנים לרשת חינוכית מפוארת הפוזרה על פני כל הארץ מקרית שמונה בצפון ועד לכאר שבע בדרום.

ז. באהלי ספר

חוקה לישראל, דת ומדינה מאת ד"ר זרח ורהפטיג

המרכז העולמי של המזרחי-הפועל המזרחי, באמצעות "מסילות", האגודה להסברת הציונות הדתית, הוציא לאחרונה את ספרו החדש של ד"ר זרח ורהפטיג, "חוקה לישראל, דת ומדינה". בספר 588 עמודים, כולל 138 עמודי נספחים. ד"ר ורהפטיג, מראשי התנועה, שר בממשלות ישראל, פעל בשמה של הציונות הדתית בעניני החקיקה בישראל ובחקיקה הדתית כפרט. הספר הוא סיכום ביניים של כל מלאכת החקיקה בישראל וזיקתה לתורה ולדת. יש בו תאור קצר ממאבק דתיים ולא דתיים, מתונים וקיצוניים. בחיי המדינה, המאבק הרוחני המוצא בטוי בחוקה ובחוקים בחקיקתם ובביצועם וכן יש בספר מחקר מקיף על מקורות החוקה וחוקי היסוד של המדינה, כולל חוקים שלא הוגדרו על ידי הכנסת כחוקי יסוד, אלא שבמהותם משמשים אבני-יסוד ביחסים שבין דת ומדינה.

"חזון למועד", דרשות למועדים ולימים טובים

בהוצאת מפעל הרבנים ובני תורה שלידי המרכז העולמי של המזרחי-הפועל המזרחי הופיע זה עתה הקובץ "חזון למועד", דרשות למועדים ולימים טובים, בעריכת הרב יהודה שביב. בספר 97 דרשות, פרי עטם של רבנים חשובים, ראשי ישיבות, מגידי שיעורים, חוקרים, אנשי הלכה מישראל ומהתפוצות. הדרשות מתייחסות לפסח, יום העצמאות, יום ירושלים, שבועות, תשעה באב, ראש השנה, יום כפורים, סוכות, חנוכה, יום הקדיש, ט"ו בשבט ופורים. הדברים כתובים ברוח הציונות הדתית והספר עצמו מופיע במסגרת פרסומינו בשנת ה'40 להקמת מדינת ישראל.

במשוך היובל — 50 שנות בני עקיבא בישראל

בהוצאת ההנהלה הארצית של "בני עקיבא" בישראל הופיע הספר "במשוך היובל, חמישים שנות תנועת בני עקיבא בישראל", בעריכת ד"ר ידידיה כהן ז"ל, מרדכי בר לב ושלמה רוזנר.

בששת הפרקים של הספר המהודר (510 עמודים בגודל 24?31 ס"מ) מוצגים: ההיסטוריה התנועתית (חמישים פרקי פעולה), המפעלים החינוכיים (הישיבה, האולפנא, ישיבות ההסדר) האידיאולוגיה (תורה ועבודה, חלוציות), ההווי (סמינריונים, מחנות וטילים), בני-עקיבא בחברה הישראלית, עבר, הווה ועתיד. בסוף הספר — ביבליוגרפיה ומפתחות של אישים, מקומות ונושאים.